
Tjänsteställe/handläggare

Kansliavdelningen
Susanne Wallgren

Beslutsinstans
Kommunstyrelsen

Yttrande över demokratiutredningens betänkande Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna förslag till yttrande över remiss av demokratiutredningens betänkande Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5).

Sammanfattning

Nynäshamns kommun har getts möjlighet att senast den 21 juni 2016 lämna synpunkter på demokratiutredningens betänkande Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) till Kulturdepartementet.

Ärendet har remitterats till samtliga förvaltningar som kommit in med yttranden. Gruppledare för alla partier i fullmäktige i Nynäshamns kommun har bjudits in att lämna synpunkter vid ett möte som hölls den 11 maj 2016 och skriftligt. Moderaterna och Sorundanet har kommit in med skriftliga synpunkter.

Även allmänheten har inbjudits att lämna synpunkter på utredningen till sitt lokala parti, vilket annonserats på kommunens webbplats nynashamn.se och kommunens interna webbplats för anställda.

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit hänsyn till inkomna synpunkter från förvaltningar och gruppledare i kommunfullmäktige och utifrån det sammanställt förslag till kommunens svar på remissen (se bilaga).

Demokratiutredningens uppdrag har varit att utreda hur engagemanget inom den representativa demokratin kan öka och breddas och hur individens möjligheter till delaktighet mellan de allmänna valen kan stärkas. Uppdraget har berört två former av påverkan, möjligheten att utöva inflytande som förtroendevald och möjligheterna att som enskild individ eller tillsammans med andra påverka politiska beslutsfattare mellan valen.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar att godkänna förslag till yttrande över remiss av demokratiutredningens betänkande.

Ärendet

Nynäshamns kommun har getts möjlighet att senast den 21 juni 2016 lämna synpunkter på demokratiutredningens betänkande Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) till Kulturdepartementet.

Ärendet har remitterats till samtliga förvaltningar som kommit in med yttranden. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen kom in med yttrande den 19 april 2016 över avsnitten om medborgarförslag och folkmotion, folkinitiativ och medborgardialog. Socialförvaltningen lämnade den 2 maj 2016 yttrande om framför allt kapitlet om delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning. Barn- och utbildningsförvaltningens yttrande den 3 maj 2016 behandlade avsnitten om medborgarförslag och folkmotion, folkinitiativ och medborgardialog, samt ungas delaktighet och inflytande.

Gruppledare för alla partier i fullmäktige i Nynäshamn har inbjudits att med presidiet diskutera och ge synpunkter på betänkandets förslag vid möte den 11 maj 2016. En majoritet av partiernas gruppledare deltog vid detta möte. Gruppledarna har även erbjudits att skriftligt lämna synpunkter på betänkandet senast den 15 maj 2016. Moderaterna och Sorundanet har kommit in med skriftliga synpunkter.

Även allmänheten har inbjudits att lämna synpunkter på utredningen till sitt lokala parti, vilket annonserats på kommunens webbplats nynashamn.se och kommunens interna webbplats för anställda.

Utredningens betänkande är mycket omfattande, sammanlagt 1 363 sidor. Som bakgrund finns även en forskarantologi på 723 sidor. Sammanfattning av betänkandet utgör beslutsunderlag detta ärende. Med hänsyn till betänkandets stora volym, och den förhållandevis korta svarstiden, konstaterar kommunstyrelseförvaltningen att det i handläggning av remissen endast finns utrymme att utgå från sammanfattning och valda delar i betänkandet.

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit hänsyn till inkomna synpunkter från förvaltningar och gruppledare i kommunfullmäktige och utifrån det sammanställt förslag till kommunens yttrande (se bilaga). I förslaget till yttrande har förvaltningen i huvudsak tagit fasta på avsnitt som berör kommunal verksamhet.

Nedan följer en sammanfattning av betänkandet.

Sammanfattning av betänkandet

År 2014 tillsatte regeringen en utredning med syfte att analysera behovet av och utarbeta förslag för att öka och bredda engagemanget inom den representativa demokratin. Som särskild utredare utsågs f.d. generaldirektör Olle Wästberg. Demokratiutredningens uppdrag har varit att utreda hur engagemanget inom den representativa demokratin kan öka och breddas och hur individens möjligheter till delaktighet mellan de allmänna valen kan stärkas. Uppdraget har berört två former av påverkan, möjligheten att utöva inflytande som förtroendevald och möjligheterna att som enskild individ eller tillsammans med andra påverka politiska beslutsfattare mellan valen. Utredningen belyser även frågor om representation och om de förtroendevalda avspeglar befolkningssammansättningen utifrån kön, bakgrund, ålder och funktionsförmåga. Utredningen behandlar också frågor kring den politiska representationen av samtliga grupper i samhället samt beskriver de samhällsförändringar som kan påverka individers demokratiska delaktighet och möjligheter till inflytande på sikt.

Demokratin tillstånd och mål

Utredningen konstaterar att demokratin i dag står stark. Däremot är inte det politiska inflytandet jämnt fördelat och klyftan mellan de som deltar och inte deltar har vidgats. De som är aktivt

engagerade i civilsamhällsorganisationer och politiska partier är i huvudsak välutbildade och socioekonomiskt resursstarka personer. Valdeltagande har ökat under senare år men skillnaderna mellan resurssvaga och resursstarka grupper är stora.

Utredningen föreslår att ett nytt mål för demokratipolitiken ska vara ”en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande”. För att nå målsättningen har kommuner, landsting och regering ett särskilt ansvar att ge medborgarna goda förutsättningar att delta och framföra synpunkter i politiska beslutsprocesser.

Folkmotion ersätter medborgarförslag

Utredningens översyn av medborgarförslag visar att denna form av inflytande gett begränsade demokratieffekter. Medborgarförslag har främst använts som en förslagslåda eller en synpunktshantering för vardagsnära frågor och de fåtal personer som lämnar förslag är inte representativa för befolkningssammansättningen i dess helhet. Behandlingen av medborgarförslagen tar också mycket tid och resurser i anspråk. I syfte att stärka dialogen mellan väljare och förtroendevalda och förenkla den administrativa hanteringen för kommuner och landsting föreslås att möjligheten att lämna medborgarförslag ersätts av möjligheten att väcka en folkmotion. En folkmotion innebär att en enskild individ som är folkbokförd i kommunen får möjlighet att väcka ett förslag till kommunfullmäktige. Om förslaget får stöd av en procent av folkbokförda i kommunen ska det behandlas i fullmäktige på samma sätt som motioner från kommunfullmäktigeledamöter. Folkmotionen skulle ersätta medborgarförslaget i kommunallagen och vara tvingande för kommuner och landsting.

Medborgardialog – riktlinjer och information om demokratiarbetet

Medborgardialoger och samråd kan enligt utredningen bidra till att beslut kan få en djupare förankring och att intressekonflikter undviks vid genomförandet av politiska beslut. Dialoger som inger förhoppningar men som inte kan uppfyllas kan däremot leda till att förtroendet för demokratin undermineras. Utredningen rekommenderar därför att användandet av medborgardialoger ska formaliseras och föreslår till exempel att kommunfullmäktige ska anta riktlinjer eller principer om när och inför vilka beslut som medborgarna ska ges tillfälle att framföra synpunkter. Vidare rekommenderar utredningen att fullmäktige antar en demokratipolicy för att underlätta det demokratifrämjande arbetet i kommunerna. Det föreslås även att kommunerna bör ha en plats på sin webbsida där all information och alla redskap som är relevanta för den demokratiska delaktigheten bland medborgarnas finns tillgänglig och samlad. Det kan omfatta tidpunkter för fullmäktigesammanträde, pågående samråd och medborgardialoger, lämnade folkmotioner, information om de förtroendevalda och de politiska partierna.

Folkinitiativ och nationell webbplats

För att förenkla initiativprocessen till lokala folkomröstningar föreslår utredningen att det ska bli möjligt att samla in underskrifter via Internet. Utredningen anser att en digitalisering av processen för folkmotion, folkinitiativ och medborgardialog är nödvändig och föreslår att en nationell webbplats upprättas för att möjliggöra detta.

Försök med sänkt rösträttsålder och ungas delaktighet och inflytande

För att stärka ungas inflytande och delaktighet föreslår utredningen att kommuner ska kunna genomföra en försöksverksamhet med en rösträtt från 16 år i kommunalvalen 2018 och 2022. En sänkt ålder kan öka incitament för unga att intressera sig för den lokala politiken och därmed motivera fler att vilja ta ett förtroendeuppdrag. Genom att rösträttsåldern infaller då en person

fortfarande går i skolan ökar också samhällets möjligheter att påverka ett röstningsbeteende på längre sikt. Utredningen rekommenderar också att kunskap om den lokala demokratins funktionssätt och kunskap om kritisk granskning och källkritik ska ingå som en av insatserna i det nationella skolutvecklingsprogrammet.

Rätt att arrangera allmänpolitiska debatter i fullmäktige

För att stärka fullmäktiges ställning föreslår utredningen att fullmäktigepresidiet ska kunna fatta beslut om att en allmänpolitisk debatt ska hållas utan samband med ordinarie ärendehantering.

De förtroendevaldas representativitet och förutsättningar

Utredningen har tittat på de förtroendevaldas del i den demokratiska processen och gjort en analys av de förtroendevaldas representativitet utifrån kön, bakgrund (födelseland) och ålder och konstaterar att politiken inte är jämställd eller jämlik. Kvinnor, utrikesfödda och unga är underrepresenterade vilket gör de att politiska församlingarna inte speglar det svenska samhället idag. Utredningen menar att förutsättningarna för ett jämlikt politiskt inflytande blir bättre när alla delar av befolkningen är representerade i de beslutsfattande församlingarna och att detta påverkar även delaktigheten i samhället.

För att förbättra förutsättningarna för de underrepresenterade grupperna att inneha ett politiskt uppdrag lämnar utredningen ett antal rekommendationer som gör det enklare att förena förtroendeuppdrag med arbets- och familjeliv. Bland annat föreslås att förtroendevalda också ska kunna vara föräldralediga och att kommunfullmäktigeledamöter ska kunna sitta kvar mandatperioden ut trots att de flyttat till en annan kommun. Utredningen konstaterar att enligt Brottförebyggande rådet utsattes en av fem förtroendevalda för hot våld och trakasserier under 2013. Mot bakgrund mot detta föreslås att kommunallagen ska innehålla en bestämmelse om att kommuner och landsting ska verka för en trygg och säker miljö för de förtroendevalda.

Partistöd

Enligt utredningen används partistödet inte fullt ut i enlighet med vad det är avsett för. Därför föreslås att det tillsätts en bredare översyn av partistödet, som ska klargöra i vilken mån de olika formerna av partistöd används på ett ändamålsenligt sätt och om det finns skäl att göra förändringar och förtydligande om hur stöden ska fördelas, användas och redovisas.

Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning

Utredningen lyfter fram att personer med funktionsnedsättningar är en grupp som är något mindre delaktig i demokratin idag. Bristande tillgänglighet av olika slag utgör ett hinder för att fullt ut delta i samhället. Därför föreslås att demokratisk delaktighet och inflytande ska bli ett av målen i den kommande nationella funktionshindersstrategin. Vidare föreslås att funktionshindersråd ska finnas i alla kommuner och landsting.

Kommunstyrelseförvaltningens synpunkter

Se bifogat förslag till svar på remiss (bilaga). Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen överlämnar förvaltningens förslag till yttrande som remissvar till Kulturdepartementet.

Birgitta Elvås
Kommunchef

Susanne Wallgren
utredare

Bilaga

Nynäshamns kommuns svar på remiss av demokratiutredningens betänkande Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) till Kulturdepartementet

Beslutsunderlag

1.	framtidens! (SOU 2016:5)	Sammanfattning av betänkandet Låt fler forma
2.	över betänkandet, 2016-04-19	Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens yttrande
3.	05-02	Socialförvaltningens yttrande över betänkandet, 2016-
4.	betänkandet, 2016-05-03	Barn- och utbildningsförvaltningens yttrande över

Hela betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) finns på regeringens webbplats:
<http://www.regeringen.se/remisser/2016/03/remiss-sou-20165-lat-fler-forma-framtiden/>

Skickas till

Akten
Barn- och utbildningsförvaltningen
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Socialförvaltningen
Kommunfullmäktiges gruppleddare